

dam.
COUPONS
ONGATIEN
ers. Bedragen
Ezoon,
schwarzen.
ke prus.
teit.

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124.)

Zondag 25 November 1900. N°. 1195.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE; Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam.
Inzendingen, die later dan Donnerdag 's namiddags te 12 uren worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementen: franco aan huis, per drie maanden f 1.50, voor het Buitenland per jaar f 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent.
Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren en, aan het Bureau te Amsterdam.
Advertenties: van 1 tot 8 regels f 1.50, voor elke regel meer 20 Cent.
Aanvragen en vermelding van leedgaven en Verslagen van Vereen. 13 Ct. p. regel.

Van de Gemeene gratie.

LAATSTE REEKS.

XLII.

HET HUISGEZIN.

II.

Want zoo iemand zijn eigen huis niet weet te regeren, hoe zal hij voor de gemeente Gods zorg dragen? 1 Tim. 3: 5

Indien dan het Huisgezin uit de Schepping of, wil men, uit de Natuur is, en niet uit de Genade die zaligt, noch ook uit de Gemeene gratie, met wat recht en in welken zin spreken we dan van het „Christelijk Huisgezin“? Hierover mag niet worden heenge-
loopen. Ziet men toch in het Huisgezin tot op zekere hoogte een schepping van het Christendom, dan komt ongemerkt ons huis-
lijk leven onder de voogdij van het ker-
kelijk instituut te staan. De kerkeraad
zoekt en erlangt dan zeker zeggenschap in
uw Gezin. Daardoor verliest het Gezin
iets van zijn zelfstandig karakter. Het besef
van eigen verantwoordelijkheid wordt ver-
zwakt, en juist daardoor de kracht tot
verweer van eigen vrijheid ook tegenover
de Overheid gebroken. De uitkomst heeft
dan ook geleerd, dat in landen, waar het
zeggenschap van de Kerk over het Gezin
toenam, de albemoeien van den Staat
steeds verder voortschreed, en dat omge-
keerd de burgerlijke vrijheden het eerst ver-
derd zijn onder die volken, die de zelfstan-
digheid van het Gezin ook tegenover de
Kerk steeds gehandhaafd hadden. Met name
in de landen van Gereformeerde ontwikke-
ling, in Zwitserland, Nederland, Schotland
en Amerika, is deze vrije burgerzin het
krachtigst opgebloeid, en heeft de vrijheid
van het Gezin tegenover de Kerk, ook aan
de vrijheid in de maatschappij tegenover
de Overheid ruggeest verleend. In Gere-
formeerde kringen zou men derhalve de tra-
ditiën der vadersen verloothen, zijn al
wegwerpen, en te kort schieten in zijn heil-
ige roeping, indien men uit over-Christe-
lijkheid de zelfstandigheid van het Gezin
aan kerkelijke invloeden prijs gaf, en tegen
dit gevaar nu ligt het verweer niet in
nuchterheid tegenover de kerkelijke ambts-
dragers, noch in belemmering van het ker-
kelijk huisbezoek, maar in de prediking
juist door de Kerk en in de belijdenis juist
door het Huisgezin van het stuk der Ge-
meene gratie.

Stelt men het zich voor, alsof in de Kerk
al het heilige, goede en Gode-welbehage-
lijke schuilt, zoodat deswege al wat buiten
de Kerk valt, indien het al niet uit den
Booze is, dan toch, als beheerscht door
demonische invloeden, te mijden en te vlie-
den is, dan is er ook geen ander Huisge-
zin dan naam waard, dan het Christelijk Huis-
gezin, en hoort ook het Huisgezin althans in
de voorhoven van de Kerk zijn plaats te
vinden. Er is dan niets dan de wereld die in
het boeze ligt, en de Kerk die uit God is. En
wie, op dit standpunt staande, in het Gezin
een zegen van God ziet, kan het dan niet wel
anders dan onder de Kerk thuis brengen.
Buiten de Kerk moge dan een caricatuur
van het Gezinsleven gevonden worden,
maar alleen in de Kerk kan dan ook het
Huisgezin wortelen, in den voor de Gezin
bestemde levensbodem. Daartegenover nu
stelt de belijdenis der Gemeene gratie de
waarheid, dat er niet tweeërlei, maar dat
er drieërlei terrein in het leven is: 1°, het
terrein van zonde en misdaad (de wereld
die in het boeze ligt); 2°, daartegenover
het heilige terrein van het kerkelijk leven,
en 3°, daartusschenin het terrein der Ge-
meene gratie, waarop het menschelek leven
voortbloeit, wel door de zonde aangetast,
maar door Gemeene gratie tegen gansche-
lijk verdorven behoed. Op dat derde ter-
rein ontmoeten we dan voort tweeërlei
verschijnselen. Ten eerste verschijnselen,
die nieuw door de Gemeene gratie zijn in-
gesteld, en hiertoe behoort dan met name
de Overheid, het arbeiden in het zweet
zijns aanschijns, het baren met smarte
enz. Maar ook ten tweede verschijnselen,
die hun ontstaan en bestaan aan de schepping
danken, en waarop de Gemeene gratie slechts
behoudend van ter zijde inwerkt; en onder
deze staat dan het Huisgezin op den voor-
grond, en, in verband met het Gezin, het
Huwelijk en het Vaderlijk gezag. Leert nu
de historie, dat de Roomsche Hierarchie,
onder den invloed van den volksraad en
de levensusantien der Zuidelijk-Europesche
natiën, de juiste verhouding tusschen Kerk
en Huisgezin, ten koste van het vrije Ge-

zinsleven, gewijzigd heeft, en dat de Doo-
persche richtingen eveneens, ook waar ze
de Kerk prijs gaven, het Gezinsleven ge-
heel in de sfeer van het geestelijke oplossen,
dan springt het in het oog, hoe juist de
Gereformeerden, onder den invloed van den
volksraad en de levensusantien der Noord-
Europesche natiën, bijzonderlijk geroepen
waren, ten deze de juiste verhouding te
herstellen. Dit is dan ook geschied; en het
kan niet genoeg betruurd worden, dat in de
eeuwen, die op die der Reformatie gevolgd
zijn, theologische en sociologische schrijvers,
en onder de laatsten ook de schrijvers over
de zedekunde, door te weinig op het stuk
der Gemeene gratie te letten, ook de zelf-
standigheid van het Huisgezin, zoo tegen-
over de Overheid als tegenover de Kerk,
op verre na niet met genoegzame veer-
kracht gehandhaafd hebben. Zelfs moet
gezegd, dat het juist de uitdrukking: „Het
Christelijk Huisgezin“, is geweest, die, mis-
verstaan, in dat opzicht zooveel kwaad
heeft gesticht.

Het Gezinsleven is alle eeuwen door op-
getreden in verschillende graden van zuiver-
heid, en kan nu nog in drie categorieën
worden ingedeeld. Er is een Gezinsleven,
dat door de zonde tot caricatuur is gewor-
den. Er is een Gezinsleven, dat, zonder tot
hooger adel op te bloeien, toch het grond-
type van het Gezin nog in tamelijk zuiveren
vorm vertoont. En er is in de derde plaats
een geheiligd Gezinsleven, dat men kortweg
het Christelijk Gezinsleven noemen kan. De
eerste categorie vertoont nauwelijks eenig
spoor van hooger opvatting van het men-
schelijk leven. De tweede categorie vertoont
den zegen van de Gemeene gratie. De derde
categorie den heiligen invloed van de
Christelijke religie. Dit wordt echter niet zóó
verstaan, alsof deze drie categorieën door
vaste grenzen van elkander afgescheiden
zouden zijn. Integendeel, tusschen deze drie
categorieën liggen schier eindeloos overgan-
gen. Licht, schemer en donkerheid gaan
niet dan ongemerkt en langzaam in elkan-
der over. En zoo is het ook hier. Telkens
staat ge voor verschijnselen van Gezins-
leven, waarbij ge aarzelt, of ge ze in de
eerste dan wel in de tweede, in de tweede
of wel in de derde categorie zult indeelen.
Maar al gaat het uit het nachtelijk donker
ongemerkt morgenschemer, en al gaat ge
uit den morgenschemer ongemerkt in het
volle daglicht over, toch heft ge daarom
die onderscheiding niet op, en weet ge
zeer wel, dat er eerst een ure is, waarin
alles nog in nachtelijk duister school; dat
er daarna een ure kwam, waarin de mor-
genschemering doorbrak; en dat er ten
slotte een ure komt, waarin niemand meer
aan duisternis of schemering denkt, maar
ieder weet, dat de zon aan den hemel staat
te glanzen. En zoo nu ook is het hier.
Hoe ongemerkt toch de overgangen mogen
zijn, toch zijn er toestanden aanwijsbaar,
waarvan ieder voelt, dat er niets anders in
openbaar wordt dan de caricatuur van het
wezenlijke Gezinsleven; andere toestanden
waarvan ieder voor oogen ziet, dat er ook
zonder eenigen Christelijken invloed, dank zij
de Gemeene gratie, toch een wezenlijk Gezins-
leven in te eeren valt; en eindelijk nog weer
hoogere toestanden, waarin de Christelijke
religie aan het Gezinsleven metterdaad het
Christelijk stempel heeft opgedrukt.

Deze drie categorieën nu vindt ge en
historisch en sociaal geschieden. Historisch,
in zooverre er volken aanwijsbaar zijn,
waarin het Gezinsleven zoo goed als on-
derling, andere volken waarin het Gezins-
leven enkel door natuurlijke kracht in ere
stand hield, en eindelijk volken in Europa
en in Amerika, waarin het Gezinsleven
zijn hooger adel vertoont. Maar de
zelfde onderscheiding valt ook sociaal in
Europa en in ons eigen land op te mer-
ken. Ge vindt in sommige achterbuurten
onzer groote steden, en in sommige huizen
van zeer gefortuneerde lieden, een Gezins-
leven, dat nauwelijks dien naam waard is,
en waarin de zonde, 't zij dan door ar-
moede, hetzij door overdadige weelde, alle
betrekkingen van het Gezinsleven verfig-
tigd en verwoest heeft. Naast die bedorven
categorie, vindt ge bij ongelooovigen en on-
bekeerde niet zelden een Gezinsleven, dat
onmiskenbaar een hooger karakter ver-
toont, ook al mist het den Christelijken
stempel. En eindelijk vindt ge onder de
lieden van Christelijke belijdenis, zoowel bij
hoogere als bij lagere standen, dat edeler
en rijker Gezinsleven, dat in aller oog zich
als een Christelijk Gezinsleven aandient.
Men kan dus niet zeggen: Al het heiden-
sche is absoluut slecht, en alles wat onder
den Doop viel, is absoluut goed. Integen-
deel, er zijn onder heidensche volken en
vroeger geweest, en nu nog te vinden, ge-
zinstoestanden, die in meer dan één opzicht

het Gezinsleven van menige Christelijke
familie beschamen.

De historische onderscheiding teekent
zich af naar gelang de Gemeene gratie
flauwer of sterker op de natiën inwerkte. Men
duidt dit gemeenlijk aan door te zeggen,
dat er ook buiten de sfeer der Christelijke
religie volken zijn, die tot beschaving en
hoogere ontwikkeling geraakten, en andere
natiën die van zulk een beschaving en ont-
wikkeling verstoken bleven. Dit scheidt
zichzelf meer of min naar de rassen en
landstreken af. Het zwart gekleurde ras is
niet dan bij hooge uitzonderingen tot ho-
gere ontwikkeling geraakt. Afrika bergt de
meeste menschele ellende. Hier heerschen
het Kannibalisme, de herfst-roofochten
waarin de één stam den anderen uit-
moordt, de meest dierlijke wellust, het
menschenoffer als eertijds in Tomboktu,
de slavernij in haar gruwlijksten vorm. Van
hoogere ontwikkeling is hier geen spoor,
noch in de staatsinrichting, noch op weten-
schappelijk gebied, noch in de kunst. En hoe
hoog ook de Zulu's onder deze negers mo-
gen staan, toch is ook hun leven den naam
van menschelek leven, naar onze opvatting,
nauwelijks waard. Welnu, waar zulke to-
standen het menschelek leven beheerschten,
daalde het Gezinsleven tot steeds lager
peil, en al zijn de grondtrekken van het
Gezinsleven ook bij deze volken nog altoos
herkenbaar, toch zijn schier alle trekken
van dat Gezinsleven, de verhouding van
man en vrouw, van ouders en kinderen,
van broeders en zusters onderling, er soms
tot onherkenbaar wordens toe vervalscht.
Ge ziet nog een caricatuur van wat het
Gezinsleven zijn moet, maar het wezenlijk
Huisgezin ontbreekt schier geheel. — Hoe
anders daarentegen vindt ge het Gezinsleven
in Azië, vooral in die streken, waar de
veelwijverij nog niet doordrong; en nog
hooger vorm vertoont het bij de Romei-
nen in hun bloeitijd, bij de Kelten, bij de
Germanen, kortom, bij die volken, die dra-
gers waren of worden zouden van de alge-
meene menschele ontwikkeling. Vooral
zoo lang deze volken in hun eenvoud van
leven volhardden, en de weelde nog niet
vernieled binnendrong, vindt ge bij hen
een wezenlijk Gezinsleven, dat soms
tot op benijdenswaardige hoogte trouw,
huiselijkheid en aanhankelijkheid vertoont.
Een keerpunt kwam hierin eerst, toen
de voorspoed en weelde broodronkenheid
deed opkomen, en met name onder de kei-
zers van Rome nam het zedebederf zoo
hand over hand toe, dat de wettelijk in
stand gebleven vormen van het officiële
Huwelijk tot een belachelijk werden. — Eerst
door den invloed van de Christelijke
religie is toen ook bij deze hooger aan-
gelegde en rijker ontwikkelde volken het
Huisgezin tot die fijner en edeler existentie
opgeklommen, die nu nog voor alle ge-
doopte volken de zenuw van hun nationale
kracht is. Hoe hoog ook het Gezinsleven
in het Rome der Republiek stond, toch
wordt ook dit Romeinsche Huisgezin ge-
heel in de schaduw gesteld door wat het
Christelijk Huisgezin ons thans met name
onder de volken van noord-Europa en
Amerika te aanschouwen geeft.

En evenzoo staat het met deze drie cate-
goriën, naar de sociale onderscheiding, in het
Christelijk Europa. Ge vindt in de achter-
buurten van onze groote steden dusge-
naamde gezinnen, waarin man en vrouw
ongehuwd samenleven, of ook gehuwd
zijnde, telkens burengerucht maken door
hun getwist en krakeel, zoo niet door ge-
regelde mishandeling en vechtpartijen. Oud-
gare die hun kinderen verwaarlozen, ver-
gaaan in allerlei ondeugd, op straat laten
verwilderen, mengen in het slechtste ge-
zelschap, misbruiken voor geldverdiensde (de
moeder niet zelden haar eigen dochter) en
ze mishandelen op den koop toe. Evenzoo
broeders en zusters, die als de hond en de
kat met elkander leven, elkander afstelen
wat ze kunnen, en niet zelden zich verlie-
zen in tergende bloedschande. Van den
gruwel die overdadige weelde soms on-
der hoogere standen in het Gezinsleven brengt,
behoef hier niet veel gezegd te worden.
De processen van echtscheiding, met name
in Engeland, verhalen maar al te droef,
tot wat laagheid weelde ons menschelek
leven verzinke doet. Doch hetzij zulke
toestanden zich onder de armen, hetzij
ze zich onder de rijksten voordoen, ze ge-
ven, waar formeel de officiële huwelijks-
vormen nog worden in stand gehouden, van
het Gezinsleven niets dan de caricatuur te
aanschouwen. Het zijn van God verlaten
groepen onder de laagst- en hoogst-staan-
den op de sociale ladder, die tot het bou-
wen van het Gezinsleven onbekwaam, slechts
aan zijn verwoesting werken kunnen. — Daar
naast vindt ge, God zij dank, een breede
klasse, in lager en in hooger standen, die zon-

der uit het geloof te leven, en meest om
kerk noch religie zich bekreunend, toch in
burgerlijken zin een eere voor uw land
zijn. Stille gezinnen, waarin één man met
één vrouw in huiselijkheid samenleven, ouders
en kinderen in hartelijke liefde met elkan-
der omgaan en vurig aan elkaar gehecht
blijken, en broeders en zusters elkanders steun
en troost zijn. Soms ontvangt ge zelfs den
indruk, alsof in sommige dezer gezinnen
een onderlinge vereering de plaats van de
verlaten vereering van den Hoogen God
heeft ingenomen. En eindelijk vindt ge tal
van gezinnen, insgelijks onder lieden van
hooger en lager rang, waarin het Gezins-
leven een zo hoog adel vertoont, omdat
er het gebed en de liefde van Christus gekend
wordt, en een nog heiliger Geest al de
geledingen van het Gezinsleven adelt.

Hierbij echter zij men tegen één, zeer
voor de hand liggende, misvatting op zijn
hoede. Zoo licht toch beeldt men zich in,
dat in alle Christelijke kringen het Gezins-
leven hoog staat, en dat het in alle niet-
Christelijke kringen uit zijn aard op lager
peil moet blijven. En dit nu is volstrekt
niet zoo. Reeds de heilige apostel vond
het noodig, met name de gemeente in Co-
rinthe, en die op Creta, ernstig te verma-
nen, om toch in het voeren van een goed
Gezinsleven niet te kort te schieten; en nu
geen toont de ervaring maar al te droef,
hoe er gevallen te over zijn aan te wijzen,
die ook in Christelijke kringen gewagen
van zeer te veroordeelen verhouding tus-
schen man en vrouw, van zeer slordige
opvatting van de opvoeding der kinderen,
van in het oog loopende gebrekkige regee-
ring van het Huisgezin, van zeer ongunstige
verhouding tusschen vrouwen en dienstbo-
den en van zeer onlieve verhouding van de
kinderen jegens hun ouders en onderling. Er
zijn gezinnen van belijders van den Christus,
die kortweg een schande voor den Christen-
naam zijn. En omgekeerd staat hier tegen-
over, dat ge in ongelooovige, d. i. hier niet belij-
dende kringen, soms gezinnen aantreft, die
u een voorbeeld toonen van innige harte-
lijke liefde tusschen man en vrouw, tusschen
ouders en kinderen, tusschen broeders en
zusters, en tusschen heeren en dienstbaren.
Gezinnen, waarvan menig oprecht Christen
als hij er kennis mee maakt, in zich zelve
schier zucht: Ik wilde om wat liefs dat het
in mijn huis zoo was!

Hiermede is niet ontkend, dat over het
geheel genomen de huiselijke toestanden
in de kringen der belijdende schare niet
verre verkiestelijk zouden zijn boven de to-
standen in wereldsche kringen. Ook waar
we er steeds op uit zijn de dingen bij hun
naam te noemen en allen Farizeeschen zuur-
deesem uit te bannen, opdat het oog ook
voor het betere in niet-belijdende kringen
helder openga, toch ligt niets verder van
ons, dan dat we den Christennaam zouden
willen lasteren. En toch, het zou hier laster
zijn, zoo we, over het geheel genomen, den
zegen en den invloed van de Christelijke
religie op het Gezinsleven miskennen wil-
den. Het belijdend deel der natie is nog
steeds het beste deel van ons volk, dat
door ingetogenheid, stilheid, eenvoud en
huislijken zin zich gelukkig onderscheidt.
Waar we alleen op wijzen is, dat niemand
zich inbeelde, alsof het in den Christelijken
kring alles goud zou zijn wat er blinkt, en
alsof buiten onzen kring zelfs de glans van
het zilver ontbreken zou. Wie zoo denkt
en spreekt, sluit moedeloos zijn oog voor
de werkelijkheid, zoo voor de werkelijk-
heid der eere, die onder de ongelooovigen,
als voor de werkelijkheid der schande die
onder ons voorkomt. Als regel staat het
Gezinsleven in Christelijke kringen hooger,
maar de uitzonderingen zijn lang zoo zeld-
zaam niet, dat het Gezinsleven in onge-
loovige gezinnen het Gezinsleven, waarin
de Christus beleiden wordt, op zeer ernstige
wijze beschaamt. Dan is het zuurdeesem
van het Christendom er wel, en ook zijn
er wel de drie maten meels, maar men
vergat het zuurdeesem in het meel te leg-
gen, en zoo kon er van de heerlijke door-
zuring van de drie maten meels geen
sprake zijn.

Valt hieruit nu een aanklacht tegen het
Christendom af te leiden, en blijkt er de
machteloosheid van de Christelijke Religie
uit? Geenzins. Er blijkt alleen uit, dat
men te eenzijdig zich aan zijn belijdenis
ter zaligheid vastklemt, en niet helder ge-
noeg inziet, dat het Gezinsleven en het
Huwelijksleven, ook geheel afgescheiden van
onze zaligheid, ons een roeping voor dit leven
stellen. De vraag: Wat moet ik doen om
zalig te worden? doelt rechtstreeks op
het eeuwige leven, op de einduitkomst
van onze worsteling, op onze verhou-

ding als zondaar en zondaresse tot de
Majesteit, de Heerlijkheid en de Ontfer-
minge Gods. Het heil in Christus, de
verzoening door het bloed des kruises, en de
hoop der heerlijkheid van de kinderen Gods
gelden voor een ieder persoonlijk, ook al
sterft hij in de jaren zijner jonkheid weg,
en al kwam er voor hem van een Huwe-
lijk of van Gezinsstichting nooit sprake.
De Godzaligheid in dien zin genomen, heeft
zeer zeker ook een belofte voor het tegen-
woordige leven, maar toch slechts door
afschaduwing; in hoofdzaak en ten prin-
ciple is de Christelijke religie, in dien zin ge-
nomen, gericht op het leven aan de overzij
des grafs. Het is de weelde van den pel-
grim op zijn reis naar het beter vaderland.
Het Huisgezin daarentegen, het Huwelijk, het
Gezinsleven, en al wat daarmee samen-
hangt, heeft rechtstreeks voor hiernamaals
geen betekenis. Jezus sprak het duidelijk
uit: In den hemel zullen ze zijn als de engelen
Gods, en noch ten huwelijk nemen, noch
ten huwelijk genomen worden. Al moge
dus het Gezinsleven zijdelings ook zijn be-
tekenis voor het Koninkrijk der hemelen
hebben, in hoofdzaak en primordiaal is het
een instelling voor dit aardse leven, dat
gehoorzaamt uit dien hoofde aan wetten die
niet in het Kruis van Golgotha, maar in de
Schepping en in de Natuur gegeven zijn,
d. w. z. die niet uit het geloof in Christus,
maar uit ons creatuurlijk bestaan voort-
vloeien. Wie dit nu helder inziet, die ver-
staat dat tweeërlei roeping tot hem uit-
gaat: de roeping om te gelooven ter zalig-
heid, maar ook de roeping om zijn God te
diensten in dit aardse leven, naar de voor
dat aardse leven gestelde ordinantien; en
neemt diensvolgens voor dit geloof ter zalig-
heid zijn toevlucht tot de Particuliere ge-
nade, gelijk voor die aardse roeping tot
de Gemeene gratie. Wie daarentegen die
beide niet onderscheidt, maar verwart, want
o, zoo licht, dat gelooven en belijden ter
zaligheid het één en al is, en dat getrouw-
heid in de huiselijke roeping, vergeleken
bij dat zooveel hooger doel, nauwelijks
meetelt.

„Daar zal weening zijn en lnerging der tanden.“

En zullen ze in den vurigen
oven werpen; daar zal weening
zijn en knersing der tanden.
Math. 13: 42.

Wat er komt, als door den dood het licht in
menschen oog wordt uitgebluscht, weet niemand
onzer uit ervaring, en kan evenmin iemand uit
zijn natuur opmaken. Een sterk vermoeden,
dat het met den dood niet uit is, moge uit
natuur, uit historie en conscientie zijn af te lei-
den, maar zelfs dit vermoeden verschilt verre
van zekerheid. Zekere wetenschap ontrent her-
geen ons na den dood te wachten staat, kon
alleen God zelf u door openbaring geven. Open-
baring daarover bezit ge dan ook in overvloe-
dige mate, niet het minst door Gods eigen
eeniggeborene Zoon, die eerst uit den hemel is
nedergehaald, toen zelf den dood onderging,
daarna opstond, en toen weder ten hemel op-
voer.

Welnu, die eigen eeniggeborene Zoon van God
die uit den hemel kwam, en naar den hemel
terugkeerde, heeft ons niet eens, maar herhaal-
delijk verzekerd, dat wie buiten geloof sterft, en
dus sterft in zijn zonde, voor eeuwig wordt lui-
tengeworpen in de buitenste duisternis.
En desmettenin beweren thans de geleerden,
die er niets van weten, dat dit niet zoo is. Ze
weerspreken Jezus in het aangezicht. Ze halen
de groote menigte over om het ook niet meer
te gelooven. En tal van Christusbelijders, hier
en in het buitenland, haasten zich deze ont-
kenning van ongelooovige geleerden, zij het
ook met voorbehoud, te onderschrijven.

Zoo waant men van de hel te zijn afgekomen.
Zelfs in predikatiën wordt van de hel terna-
uernood nog zijdelings gehint. En de uit-
komst is, dat duizenden en nogmaals duizenden
onverschillig, gedachteloos, of met een valsche
hoop wegvaren, en dat de aangrijpende waar-
schuwung van Jezus geen vat meer heeft op
hun hart.

Wat is nu bij dit loochenen van een eeuwige
rampzaligheid de grond, waarop men zijn ont-
kenning laat rusten?
Bij allen die nog met een albesturend God
rekenen dit, dat het met de Godsde, en
bijzonderlijk met de liefde Gods, niet te rijmen
ware, 's werelds loop met zulk een ontzettende
uitkomst te laten eindigen.

Dit echter weersprekt zich zelf.
Vraagt men toch diezelfde geleerden, wat
Jezus hooge voortreffelijkheid was, dan ant-
woorden ze: Zijn zuivere Godskennis. Zelfs
op Jezus zedspreken hebben ze aanmerkin-
gen. Maar dit één laten ze dan nog aan den
Heiland, dat zijns een gemeenschap met God
zoo vroom, zoo innig en zoo teeder was, dat hij
op dit punt openbaring en richtsnoer blijft.
En zie, terwijl nu voor dienzelfden Jezus, wiens
kennis van God volgens hun eigen toege-